[א]אינהו עדיפי מיניה ואיהו עדיף מנייהו אינהו עדיפי מיניה דאינהו נביאי ואיהו לאו נביא ואיהו עדיף מנייהו דאיהו חזא ואינהו לא חזו וכי מאחר דלא חזו מאי טעמא איבעות אע"ג דאינהו לא חזו מידי מזלייהו חזו אמר רבינא ש"מ האי מאן דמבעית אף על גב דאיהו לא חזי מזליה חזי מאי תקנתיה [ב]לינשוף מדוכתיה ארבעה גרמידי אי נמי ליקרי קרית שמע ואי קאי במקום הטנופת לימא הכי עיזא דבי טבחא שמינא מינאי [1]למרבה המשרה ולשלום אין קץ וגו' א"ר תנחום דרש בר קפרא בציפורי מפני מה כל מ"ם שבאמצע תיבה פתוח וזה סתום ביקש הקב"ה לעשות חזקיהו משיח וסנחריב גוג ומגוג אמרה מדת הדין לפני הקב"ה רבש"ע ומה דוד מלך ישראל שאמר כמה שירות ותשבחות לפניך לא עשיתו משיח חזקיה שעשית לו כל הנסים הללו ולא אמר שירה לפניך תעשהו משיח לכך נסתתם מיד פתחה הארץ ואמרה לפניו רבש"ע אני אומרת לפניך שירה תחת צדיק זה ועשהו משיח פתחה ואמרה שירה לפניו שנאמר [2]מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק וגו' אמר שר העולם לפניו רבש"ע צביונו עשה לצדיק זה יצאה בת קול ואמרה רזי לי רזי לי אמר נביא אוי לי אוי לי עד מתי יצאה בת קול ואמרה [2]בוגדים בגדו ובגד בוגדים בגדו ואמר רבא ואיתימא ר' יצחק [ג]עד דאתו בוזזי ובוזזי דבוזזי [3]משא דומה אלי קורא משעיר שומר מה מלילה שומר מה מליל וגו' א"ר יוחנן אותו מלאך הממונה על הרוחות דומה שמו נתקבצו כל הרוחות אצל דומה אמרו לו שומר מה מלילה שומר מה מליל [א] [4]אמר שומר אתא בקר וגם לילה אם תבעיון בעיו שובו אתיו תנא משום רבי פפיים גנאי הוא לחזקיה וסייעתו שלא אמרו שירה עד שפתחה הארץ ואמרה שירה שנא' מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק וגו' כיוצא בדבר אתה אומר [5]ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם תנא משום רבי פפיים גנאי הוא למשה וששים ריבוא שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך ה' [6]ויחד יתרו רב ושמואל רב אמר שהעביר חרב חדה על בשרו ושמואל אמר שנעשה חרודים חרודים כל בשרו אמר רב [ד] [ב] היינו דאמרי אינשי גיורא עד עשרה דרי לא תבזה ארמאי קמיה [7]לכן ישלח האדון ה' צבאות במשמניו רזון מאי במשמניו רזון אמר הקב"ה יבא חזקיהו שיש לו שמונה שמות ויפרע מסנחריב שיש לו שמונה שמות חזקיה דכתיב [8]כי ילד יולד לנו בן ניתן לנו ותהי המשרה על שכמו ויקרא שמו פלא יועץ אל גבור אבי עד שר שלום והאיכא חזקיה שחזקו יה דבר אחר חזקיה שחיזק את ישראל לאביהם שבשמים סנחריב דכתיב ביה [ג] [9]תגלת פלאסר [10]פלנאסר [11]שלמנאסר [12]פול [13]סרגון (סרגין) [14]אסנפר רבא ויקירא והאיכא סנחריב שסיחתו ריב דבר אחר שסח וניחר דברים כלפי מעלה א"ר יוחנן מפני מה זכה אותו רשע לקרותו אסנפר רבא ויקירא מפני שלא סיפר בגנותה של ארץ ישראל שנאמר [15]עד בואי ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם רב ושמואל חד אמר מלך פקח היה וחד אמר מלך טיפש היה למאן דאמר מלך פקח היה אי אמינא להו עדיפא מארעייכו אמרו קא משקרת ומאן דאמר מלך טיפש היה אם כן מאי רבותיה להיכא אגלי להו מר זוטרא אמר לאפריקי ורבי חנינא אמר להרי סלוג אבל ישראל ספרו בגנותה של ארץ ישראל כי מטו שוש אמרי שויא כי ארעין כי מטו עלמין אמרו כעלמין כי מטו שוש תרי אמרי על חד תרין [ה][7]ותחת כבודו [יקד] יקוד כיקוד אש א"ר יוחנן תחת כבודו ולא כבודו ממש [ו]כי הא דרבי יוחנן קרי ליה למאני מכבדותי [ז]רבי אלעזר אמר תחת כבודו ממש כשריפת בני אהרן מה להלן [ח]שריפת נשמה וגוף קיים אף כאן שריפת נשמה וגוף קיים תנא משמיה דרבי יהושע בן קרחה פרעה שחירף בעצמו נפרע הקב"ה ממנו בעצמו סנחריב שחירף

ע"י

אינהו עדיפי מיניה וכו'. איידי דגררא בעלמא קתני הכא ומילתא באפי נפשה היא ובגרוב ספרים אינה כתובה: **מ"ט איבעות.** דכתיב[ט] אבל חרדה גדולה נפלה עליהם: **לנשוף.** לדלוג: **במקום הטנופת.** דלא מצי קרי: **לימא הכי.** לחש כלומר לך אצל העזים והניחני: מ"ם שבתיבת למרבה המשרה סתום לכך נסתם לומר נסתמו הדברים שעלו במחשבה ולא נעשה. ל"א שביקש הקב"ה לסתום צרותיהן של ישראל שבקש לעשותו משיח. ומורי רבי פירש לפי שנסתם פיו של חזקיה ולא אמר שירה: **כל הנסים הללו.** שניצל מסנחריב ונתרפא מחליו: **שר העולם.** מלאך שכל העולם מסור בידו: **שמענו צבי לצדיק.** שר העולם שאמר עשה צביונו של צדיק: **רזי לי רזי לי.** נסתרות שלי הן ואני יודע על מה מעכב: **אמר נביא אוי לי עד מתי.** יבא משיח: **עד דאתי בזוזי ובזוזי דבזוזי.** עד שנתבזזו שוללי ישראל כמה פעמים: **שר הרוחות.** שהנשמות נפקדות אצלו והיינו משא דומה כך אמר דומה אלי קורין הרוחות על עסקי שעיר עשו ואומר לי שומר מה מלילה הקב"ה שהוא שומר מה אומר מן הגלות שהוא כלילה: **שומר מה מליל.** מה דבר מתי קץ הגאולה מליל זה: **אתא בקר.** בתמיה. ואית ספרים דלא כתיב בהו ונכון. אמר להם השר כך אמר שומר הקב"ה אתא בקר גאולה תבא וגם לילה אבל מתחלה תהיה גלות הרבה. ל"א שיגאלו ויבנה מקדש שני ויחזרו ויגלו גלות זה. ל"א וגם לילה לרשעים וכן תרגומו מוכח אית אגר לצדיקיא ואית פורענות לרשיעיא: **אם תבעיון.** אם תבקשו להגאל: **בעיו.** בקשו רחמים: **שובו.** בתשובה ואתיו לגאולה: **גנאי הוא.** דבר מגונה עשו: **חרב חדה.** שמל את עצמו ונתגייר: **חרודין חרודין.** קמטין קמטין שהיה מיצר מאד על מפלת מצרים: **גיורא עד עשרה דרי.** הכי הוא משל בני אדם ומיהו יתרו * לאו עשירי הוה: **פלא יועץ אל גבור אבי עד שר שלום:** **שחיזק ישראל.** העוסקין בתורה כדלקמן [ע"ב]: **תגלת פלאסר.** שם אחד הוא דכתיב בימי פקח בן רמליה [מ"ב טו] בא תגלת פלאסר מלך אשור: **אסנפר.** חד רבא חד ויקירא חד: **כלפי מעלה.** כדלקמן שחירף ע"י מלאך: **אל ארץ כארצכם.** ולא אמר מוטבת מארצכם: **קא משקרת.** שהרי אין ארץ מעולה הימנה ולכן לא אמר מוטבת מארצכם: **להיכא אגלינהו.** סנחריב לעשרת השבטים דכתיב (מלכים ב יח) וינחם בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי הי נינהו אותן מקומות: **אבל ישראל.** כי אגלינהו סנחריב ספרו בגנותה של א"י דכי מטו לאותו מקום ששמו שוש אמרו שוה לארעין ואת הארץ שוה לארצנו וכשבאו למקום ששמו עלמין אמרו כי עלמין זה המקום שוה לירושלים שנקראת בית עולמים: כשבאו למקום ששמו שוש תרי אמרו על חד תרין כלומר זה יפה פי שנים כמקומנו. ועל שם כך נקראו כל אותן מקומות כך: ה"ג **תחת כבודו ולא כבודו ממש.** דכבודו ממש משמע בשרו וגופו תחת כבודו משמע תחת הגוף והבשר כלומר נשמה שבתוך הגוף והשתא אמר תחת כבודו ולא כבודו ממש נשמה שבתוך הגוף אלא האי כבודו היינו בגדיו דתחת בגדיהם נשרפו וכי הא דרבי יוחנן וכו' דכל הגוף נשרף תחת הבגדים. ולא גרסי' תחת כבודו ולא תחת כבודו ממש דמשמע דמקרא נפקא לוה דהאי תחת כבודו לא תחת כבודו ממש ומהיכא תיפוק ליה האי אבל השתא דדרשא בעלמא דריש ליה: **תחת כבודו ממש.** תחת גופו ממש שהגוף קיים ונשמה נשרפת: **בעצמו.** הוא עצמו ולא ע"י שליח לא היה ביזוי כל כך ולכך הקב"ה כמו כן נפרע ממנו בעצמו ולא נתבייש כל כך דאינו דומה מתבייש מן הגדול למתבייש מן הקטן:

על

תורה אור

1. למרבה המשרה ולשלום אין קץ על כסא דוד ועל ממלכתו להכין אתה ולסעדה במשפט ובצדקה מעתה ועד עולם קנאת יי צבאות תעשה זאת: ישעיהו ט ו
2. מכנף הארץ זמרת שמענו צבי לצדיק ואמר רזי לי רזי לי אוי לי בגדים בגדו ובגד בוגדים בגדו: ישעיהו כד טז
3. משא דומה אלי קרא משעיר שמר מה מלילה שמר מה מליל: ישעיהו כא יא
4. אמר שמר אתה בקר וגם לילה אם תבעיון בעיו שבו אתיו: ישעיהו כא יב
5. ויאמר יתרו ברוך יי אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה אשר הציל את העם מתחת יד מצרים: שמות יח י
6. ויחד יתרו על כל הטובה אשר עשה יי לישראל אשר הצילו מיד מצרים: שמות יח ט
7. לכן ישלח האדון יי צבאות במשמניו רזון ותחת כבדו יקד יקד כיקוד אש: ישעיהו י טז
8. כי ילד ילד לנו בן נתן לנו ותהי המשרה על שכמו ויקרא שמו פלא יועץ אל גבור אביעד שר שלום: ישעיהו ט ה
9. בימי פקח מלך ישראל בא תגלת פלאסר מלך אשור ויקח את עיון ואת אבל בית מעכה ואת ינוח ואת קדש ואת חצור ואת הגלעד ואת הגלילה כל ארץ נפתלי ויגלם אשורה: מלכים ב טו כט
10. ויבא עליו תלגת פלנאסר מלך אשור ויצר לו ולא חזקו: דברי הימים ב כח כ
11. עליו עלה שלמנאסר מלך אשור ויהי לו הושע עבד וישב לו מנחה: מלכים ב יז ג
12. בא פול מלך אשור על הארץ ויתן מנחם לפול אלף ככר כסף להיות ידיו אתו להחזיק הממלכה בידו: מלכים ב טו יט
13. בשנת בא תרתן אשדודה בשלח אתו סרגון מלך אשור וילחם באשדוד וילכדה: ישעיהו כ א
14. ושאר אמיא די הגלי אסנפר רבא ויקירא והותב המו בקריה די שמרין ושאר עבר נהרה וכענת: עזרא ד י
15. עד באי ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם ארץ דגן ותירוש ארץ לחם וכרמים ארץ זית יצהר ודבש וחיו ולא תמתו ואל תשמעו אל חזקיהו כי יסית אתכם לאמר יי יצילנו: מלכים ב יח לב

מסורת הש"ס

א) [מגילה ג.], ב) [שם ע"ש היטב], ג) [כתובות קיב: פירוש בלשון שודדים על ארץ ישראל ובלשון שודדים אחרים ושודדים המשודדים ישראל עמהן. ערוך בערך בז ד'], ד) [ילקוט ליתא רב פפא], ה) [שבת קיג:], ו) שבת קיג. ב"ק לא:, ז) [ועי' היטב (תוס') בשבת קיג: תרלה שם בגמרא ובפרש"י דהתם שינויים גדולים בלשון ובגרס' אחרת וצריך ישוב למאד], ח) [לעיל נב. וש"נ], ט) [דניאל י].

גליון הש"ס

רש"י ד"ה גיורא וכו' לאו עשירי הוה. ובכמ"י פרשת יתרו דעשרה דורים ממצרים כן הם עד יתרו:

הגהות הגר"א

[א] גמ' שומר מה מליל. נ"ב לא אתא בוקר. כן גי' רש"י: [ב] שם אמר רב. נ"ב פפא: [ג] שם תגלת פלאסר. נ"ב פלסר פלנסר וזה סדרן פול תגלת פלאסר (מ"ב טו) תגלת פלסר (שם טו) תגלת פלנאסר תגלת פלנסר (דה"א ה) שלמנאסר סרגון אסנפר (וכזה א"ל למה שדחק רש"י בד"ה אסנפר):

מוסף רש"י

דאינהו נביאי. שמתנבאו לישראל בשליחותו של מקום והוא לא נשתלח לישראל בשום נבואה (מגילה ג.). **מאי טעמא איבעות.** דכתיב בקרא אבל חרדה גדולה נפלה עליהם ויברחו בהחבא (שם). **מזלייהו.** שר של כל אדם למעלה (שם). **לינשוף.** ידלג (שם). **בוזוי ובוזוי דבוזוי.** שוללים אחר שוללים (כתובות קיב:). **תחת כבודו ולא כבודו ממש.** בין לר' יוחנן בין לר"א גופן נשרף, אלא לר' יוחנן משמע ליה תחת כבודו כמו תחת רגליו, לשון תחתית, וכבודו היינו בגדיו, והכ"ק תחת בגדיהם של חיילותיו של סנחריב יקד יקוד ולא בגדיהם נשרפו, ור"א משמע ליה תחת לשון חליפין, כמו ישלם תחת השור, משום דר"א לא קרי למאני מכבדותא, לכך ע"כ כבודו היינו גופו, והכ"ק כבודו ממש ישרף ותחתיו יהא אפר ושריפה כיקוד אש (שבת קיג:).